

Asia: Lausuntopyyntö työryhmän mietintöön Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä (dnro VN/268/2018)

Oikeusministeriö on pyytänyt Rikosseuraamuslaitokselta lausuntoa työryhmän mietinnöstä koskien Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyötä.

Rikosseuraamuslaitos pitää ehdotuksessa esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina ja käytännön viranomaisyhteistyön kannalta tärkeinä. Rikosseuraamuslaitos lausuu mietinnön johdosta tarkemmin seuraavaa:

Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin ehdotetut muutokset

Rikosseuraamuslaitos katsoo, että etsintäkuuluttamisesta on perusteltua säätää vangin ja tutkintavangin karkaamisesta, sekä vangin poistuessa luvatta vankilasta tai kun vanki ei palaa vankilaan lupaehdoissa määrätynä ajankohtana. Samoin on perusteltua säätää vankien ja tutkintavankien saatavilla olevista laeista, asetuksista ja muista säädöksistä, sekä luettelosta valvovista toimielimistä, joille vangilla ja tutkintavangilla on valitus- tai kantelu-oikeus.

Vankeuslain 9 lukuun esitetty säädös maksukorttien käytön valvonnasta on tarpeellinen. Maksukortilla tapahtuvan rahaliikenteen seuraaminen on ensiarvoisen tärkeää vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja esitetty lainsäädäntömuutos antaa siihen paremman mahdollisuuden kuin tällä hetkellä. Rikosseuraamuslaitos esittää, että tämän lainsäädäntömuutoksen yhteydessä säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen toimivallasta ilmoittaa omaaloitteisesti havaitsemistaan poikkeuksellisista rahamääristä ja muusta arvokkaaksi katsottavasta vangin haltuun annetusta tai vankilan säilytettävänä olevasta omaisuudesta ulosottoviranomaiselle. Nykyisen lain mukaan ulosottoviranomaisen on kysyttävä vankilasta vangin tilille tulleista varoista. Ulosottoviranomainen ei kuitenkaan voi tietää milloin ja kenestä vangista tietoja voi kysyä, koska tieto vangin vankitilin rahaliikenteestä on vain vankilalla. Asiasta on käynnissä erillinen hanke, mitä Rikosseuraamuslaitos pitää positiivisena. Rikosseuraamuslaitos toteaa, että hankkeen eteneminen on tärkeää.

Työryhmän ehdotuksesta lausumisen lisäksi Rikosseuraamuslaitos katsoo tarpeelliseksi tässä yhteydessä saattaa oikeusministeriön harkittavaksi myös vankien haltuun annettavia Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiä maksukortteja koskevan sääntelyn muuttamisen. Tällä hetkellä tilanne on se, ettei maksukortteja ole suljetuissa vankiloissa annettu vankien haltuun johtuen siitä mahdollisesti aiheutuvista turvallisuusriskeistä, vaikka eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisun EOAK/252/2018 mukaan maksukortit on lähtökohtaisesti annettava vankien haltuun, ellei haltuun antamista ole yksittäistapauksessa syytä evätä vankeuslain 9 luvun 1 §:n nojalla. Rikosseuraamuslaitos katsoo, että maksukorttien antaminen vankien hal-

tuun olisi omiaan vaarantamaan vankilaturvallisuutta merkittäväällä tavalla. Maksukorttien hallussapito voisi johtaa siihen, että yhä useampi vanki joutuisi painostuksen ja uhkailun kohteeksi vankilassa. Lisäksi erilaisten taloudellisten väärinkäytösten riski kasvaa huomattavasti, jos kortit ovat vankien hallussa. Turvallisuus vaarantuu myös sitä kautta, että korttien kuljetamista ulos vankilasta on käytännössä hyvin vaikeaa valvoa. Tämä tarkoittaa sitä, että vangit saattavat esimerkiksi poistumisluvalla lähtiessään viedä mukanaan toisten vankien maksukortteja. Myös vankilan kanttiinissa asioiminen saattaisi korttien haltuun antamisen myötä johtaa tilanteisiin, joissa ostoksia yritetään tehdä muilta vangeilta peräisin olevilla korteilla. Rikosseuraamuslaitos toteaa vielä, että hyvin todennäköisesti maksukortteja on mahdollista käyttää väärin myös monilla sellaisilla tavoilla, joita ei tähän mennessä ole vielä osattu edes ottaa huomioon.

Lakiin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa ehdotetut muutokset

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 26 §:ään esitetään säädettäväksi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeudesta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle. Esitöiden mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa vain esitutkintaviranomaisille. Rikosseuraamuslaitoksesta luovutetaan väkivaltaisesti radikalisoituneiden henkilöiden osalta tietoja suojelupoliisille, joka ei ole esitutkintaviranomainen. Tämän vuoksi Rikosseuraamuslaitos katsoo, että selvyyden vuoksi säädökseen olisi hyvä lisätä, että oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen myös suojelupoliisille olisi mahdollista.

Työryhmän tehtävänä on ollut selventää eri viranomaisten tehtävänjakoa ja täsmentää Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuuksia niin toiminnan kuin turvallisuustietorekisterin merkintöjen osalta koskemaan tietoja, joita saadaan vankeuslain tai tutkintavankeuslain toimivaltasäännösten mukaisissa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävissä. Toimivaltuuksien käyttö voi perustua rikoksen estämiseen tai vankilaturvallisuuden takaamiseen. Turvallisuustietorekisteriä koskevissa säädösesityksissä näkyy myös Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävänjaon ja toimivaltuuksien selventäminen ja täsmentäminen, mikä on myös ollut työryhmän tavoitteena.

Rikosseuraamuslaitos pitäisi perusteltuna, että myös turvallisuustietorekisterin osalta tietojen luovuttamisesta päättämisestä erityisesti teknisen käyttöyhteyden avulla säädettäisiin vastaavasti kuin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 24 §:n 2 momentissa säädetään muussa henkilötietorekisterissä olevan tiedon luovutuksesta. Rikosseuraamuslaitos ehdottaa, että lain 26 §:än lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että ”Turvallisuustietorekisterin tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.” Joka tapauksessa asiasta olisi tärkeää vähintään mainita ehdotettavien säädösten perusteluissa.

Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettu laki, ehdotetut muutokset

Lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta esitetään säädöstä 5 §:ään, jossa säädetään PTR-rikostiedusteluksiköistä. Esityksessä säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen edustajan osallistumisesta PTR-rikostiedusteluksikön toimintaan.

Rikosseuraamuslaitos katsoo ehdotetun säädöksen, jossa Rikosseuraamuslaitoksen edustajien osallistuminen toisen organisaation toimintaan rajoittuisi pelkästään PTR-yhteistyöhön ja henkilöstön sijoittuminen ainoastaan PTR-rikostiedusteluyksikköön olevan liian suppea. Ehdotettujen säädösten tavoitteet huomioon ottaen olisi tarkoituksenmukaisinta, että lain tasolla ei säädettäisi erikseen nimetystä yhteistyöorganisaatiosta. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen tulisi voida olla sijoitettuna joustavasti eri organisaatioiden yksiköihin, minkä nyt ehdotettuihin säädöksiin sisältyvät uudet tiedonvaihto-oikeudet mahdollistanevat joustavasti. Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön sijoittuminen toisen viranomaisen organisaatioon tulisi olla PTR-viranomaisten ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä sovittava asia. Lisäksi tulevaisuudessa voi ilmaantua tarvetta sijoittaa Rikosseuraamuslaitoksen edustaja muuallekin kuin PTR-viranomaisten yksiköihin, joten tämä tulisi huomioida lain esitöissä tai ainakin kirjattava se lakiin muodossa, joka mahdollistaisi henkilöstön sijoittamisen ulkopuolisiin organisaatioihin esiin nousevien tarpeiden mukaisesti.

Esityksen tavoitteena on parantaa mahdollisuuksia vaikuttaa viranomaisyhteistyöllä rikosten estämiseen, vankilaturvallisuuteen sekä yhteiskunnan turvallisuuteen. Rikosseuraamuslaitos toivoo, että oikeusministeriö ottaa huomioon tässä lausunnossa esiin tuodut seikat, jotka Rikosseuraamuslaitoksen käsityksen mukaan edesauttavat tavoitteiden saavuttamista.

Pääjohtaja

Arto Kujala

Lakimies

Tuomas Vesterbacka

Liitteet

1. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lausunto
2. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lausunto
3. Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanoyksikön lausunto